

An abstract background featuring horizontal stripes. The top half is a solid dark gray. Below this, there are two thin, parallel red lines. This is followed by a thin, slightly darker gray line, then a thin, slightly lighter gray line, and then a thin, slightly darker gray line. The bottom half of the image is a solid dark gray, matching the top half. The overall effect is a minimalist, geometric design.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Evaluatie project ‘Slim Verlicht’: doelen grotendeels behaald, enkele verbetervoorstellen	4
1. Inleiding.....	5
2. Uitkomst: overwegend positief	7
3. Uitvoering: na moeizame start, nieuwe verlichting in 2016 in werking	11
3.1. Het programma van eisen: samen met Tauw en stakeholders aan de slag.....	11
3.2. De aanbesteding: vertraging door kort geding en dreigend faillissement	11
3.3. De uitvoering: impact zichtbaar voor iedereen	11
4 Onderhoud openbare verlichting 2016-2031	14
5 De evaluatiegesprekken met stakeholders: overwegend positief	15
5.1 Opmerkingen over het proces	15
5.2. De inhoudelijke opmerkingen	15
6 Financiële evaluatie	17
7 Voorstellen naar aanleiding van de gehouden evaluatie.....	19
7.1 Kruispunten Buitengebied belangrijke hoofdwegen:	19
7.2 Veiligheid in de dorpen.....	19
7.3 Nachtelijke duisternis	20
7.4 Wegbelijning fietspaden	20
8 Raadsvragen en antwoorden i.r.t. evaluatie.....	21
8.0 Vragen vanuit gemeenteraad voor Evaluatie	21

Samenvatting

Evaluatie project 'Slim Verlicht': doelen grotendeels behaald, enkele verbetervoorstellen

In 2012 is door de raad besloten een ambitieus plan voor de openbare verlichting uit te voeren: donker waar het kan, licht waar het nodig is. En dit alles energieneutraal. En volledig met led verlichting.

Voor Texel een heel groot infrastructureel project. Zoiets was in Nederland nog niet eerder gedaan. Er zijn doelen geformuleerd op het gebied van verkeersveiligheid, sociale veiligheid, leefbaarheid, duurzaamheid, onafhankelijkheid, financiën, innovatie en inspiratie. Waddenfonds en Provincie Noord-Holland waren enthousiast. Zij hebben een grote financiële bijdrage geleverd. Ruim 1,6 miljoen euro.

Na een moeizame start is het project in 2016 opgeleverd en in 2017 financieel afgerond. Nu is het tijd om te kijken of de doelen gehaald zijn. En hoe is het proces verlopen? Zijn er nog knelpunten?

Wat zijn de reacties op de nieuwe openbare verlichting?

Om op deze vragen antwoord te krijgen is er gesproken met alle betrokken stakeholders. Dus met de dorpscommissies, Staatsbosbeheer, De Vereniging van Strandexploitanten, de Hulpdiensten, Stichting Integratie Gehandicapten Texel en Veilig Verkeer Nederland. Gevraagd naar hun ervaringen met het proces en het resultaat. Ook is gekeken naar de ingediende meldingen en klachten.

De reacties over het proces waren overwegend positief. Ook zijn er enkele breed gedeelde aanbevelingen voor aanpassingen.

Voorstellen voor verbetering

Deze gaan over de kruispunten op de hoofdwegen in het Buitengebied (Pontweg, Postweg, Nieuwlanderweg). De situatie wordt als onduidelijk ervaren. Men kan zich niet goed oriënteren, fietsers worden niet altijd goed opgemerkt.

Er is een expertoordeel gevraagd, aan TNO, over de deze kruispunten. Hieruit komt een voorstel voor aanpassing. Voorgesteld wordt om dit eerst op 1 kruispunt toe te passen. Dat kost €20.000,--. Als dit een succes blijkt te zijn, wordt een voorstel gemaakt om andere kruispunten ook te verbeteren.

Uit de evaluatie zijn ook wensen en voorstellen gekomen voor de dorpen.

Bijvoorbeeld de kruising Oosterenderweg/Koningsweg in Oosterend en Langeveldstraat/Krimweg in de Cocksdorp. De zichtbaarheid van fietsers en voetgangers is hier onvoldoende.

De Hulpdiensten geven aan dat de overgang van licht naar donker bij de dorpsranden nu te abrupt is. Hierdoor het wegverloop onvoldoende zichtbaar.

Voorgesteld wordt diverse punten aan te pakken. Totaal aan maatregelen kost €90.000,--

Ook over het doven van de verlichting in de dorpen zijn opmerkingen gemaakt. Men ervaart soms een gevoel van onveiligheid. Aanpassing hiervan zou echter het wezenlijke doel van het project raken. Bij aanpassingen komt de subsidie op het spel te staan.

Resultaat: Texel is de eerste gemeente met een volledig dynamisch aangestuurde energieneutrale openbare verlichting.

En dat valt op! Andere gemeenten en organisaties komen bij ons kijken hoe we het gedaan hebben. Ook in de vakbladen is er ruimschoots aandacht voor.

Al met al een resultaat waar we trots op mogen zijn.

1. Inleiding

In december 2012 is het beleidsplan openbare verlichting door de gemeenteraad unaniem vastgesteld. Direct hierna is met de voorbereiding van de uitvoering gestart. Subsidies zijn verworven en het werk is aanbesteed. Het project is in 2016 opgeleverd en financieel afgehandeld in 2017.

Het beleidsplan beschrijft de doelen die we ten aanzien van duurzame ambities zoals energiereductie, nachtelijke duisternis, financieel aantrekkelijk beheer en onderhoud en innovaties willen bereiken.

Deze evaluatie is bedoeld om de uitvoering te toetsen aan het vastgestelde beleid, opmerkingen van stakeholders te beschrijven en waar nodig verbetervoorstellen te doen.

Slim Verlicht

Donker waar het kan, licht waar het nodig is



Foto Dynniq.

2. Uitkomst: overwegend positief

In 2012 is het beleidsplan openbare verlichting vastgesteld. In deze evaluatie staat in hoeverre de doelen behaald zijn.

Hieronder eerst samengevat in het schema, daarna uitgediept per onderwerp.

2011	Doel	2015	Resultaat (2017-2018)
	2.1 Verkeersveiligheid		
12	Minder slachtoffers in de nachtelijke uren.	8	+ Uit het overleg met de politie blijkt dat er geen ongevallen zijn die herleidbaar zijn aan het nieuwe beleid ten aanzien van de openbare verlichting.
	2.2 Sociale veiligheid		
	Minder criminaliteit & vandalisme		+ Uit het overleg met de politie blijkt dat er geen toename is van incidenten die herleidbaar zijn aan het nieuwe beleid ten aanzien van de openbare verlichting
	Handhaven van het huidige gevoel van veiligheid		+/- Niet gemeten, niet bekend
	2.3 Leefbaarheid		
	Betere sfeer en kwaliteit van de omgeving		+ Topkwaliteit openbare verlichting op heel Texel, toename nachtelijke duisternis
5	Minder klachten over lichthinder	2	- Door opstartproblemen dynamisch systeem en door de nieuwe led verlichting juist meer klachten in de opstartfase. Nu nagenoeg geen klachten meer.
	2.4 Duurzaam		
544 MWH/jaar	100 % minder energieverbruik	0 MWH	+ 192 MWH/ jaar verbruik 200 MWH/jaar opgewekt dmv zonnepanelen in 2017 (hoger ivm verwachte degradatie PV panelen over 25 jaar)
326 ton/jaar	100 % minder CO2 uitstoot	0 ton/jaar	+
	Hogere ecologische effecten		+

2011	Doel	2015	Resultaat (2017-2018)
1,63 (max CD/m2)	Minder lichtvervuiling/lagere hemelhelderheid	0,8 (max CD/m2)	+ Niet gemeten, wel zichtbaar minder
	2.5 Onafhankelijk		
60%	Meer OVL netten in eigen beheer	70%	+ Niet gemeten
53 st	Meer OVL kasten in eigen beheer	62 st	+ 64 st
	2.6 Financieel aantrekkelijk		
€ 280.000	Lagere jaarlijkse beheerkosten	€ 140.000	+ Aanpassing beheerkosten vanaf 2019
	2.7 Innovatief		
	Een nieuwe manier van denken t.a.v. openbare verlichting		+
	2.8 Inspirerend		
	Navolging bij burgers, bedrijven en organisaties. Voorbeeldfunctie qua duurzaamheid		+ Navolging bij diverse recreatieparken (bv zonnepanelen op De Krim); RWS veerhaven; Provincie N501.

2.1 Verkeersveiligheid

- minder slachtoffers in de nachtelijke uren.

Uit de gesprekken met de politie komt naar voren dat er geen ongevallen hebben plaatsgevonden die samenhangen met het ontbreken van openbare verlichting.

2.2 Sociale veiligheid:

- Minder criminaliteit & Vandalisme
- Handhaven van het huidige gevoel van veiligheid

Volgens de politie is er geen relatie tussen het dimmen of doven van de openbare verlichting en de gepleegde inbraken.

Het is ook niet aan de orde dat er meer berovingen/incidenten op Texel zijn. Er zijn ook geen extra vechtpartijen of andere zaken door het uitzetten van de openbare verlichting in de nacht.

Het meten van het handhaven van het huidige gevoel van veiligheid is persoonlijk en is niet geëncquêteerd. Uit de gesprekken blijkt wel dat er naar voren komt dat mensen de duisternis niet altijd als prettig ervaren.

2.3 Leefbaarheid

- Betere sfeer en kwaliteit van de omgeving
- Minder klachten over lichthinder

Het totaal verouderde OV-net met een fors achterstallig onderhoud is voor een groot deel vervangen. En er is een veel rustiger beeld ontstaan met een egale gedempte verlichting.

De nachtelijke duisternis wordt door velen als positief ervaren, ook vanuit belangengroeperingen zoals TOP. De kernwaarde nachtelijke duisternis wordt als waardevol ervaren en hier kan vanuit economisch belang breder op ingezet worden.

Het aantal klachten over lichthinder is zeker in het begin van de uitvoeringsfase toegenomen. Daarna is dat fors teruggelopen. Naast opstartproblemen met het dynamisch systeem had dit mede als reden dat LED een compleet andere lichtbeleving heeft als de conventionele lichtbronnen. We verwachten eind 2018 geen noemenswaardig aantal klachten meer.

2.4 Duurzaam

- 100 % minder energieverbruik
- 100 % minder CO2 uitstoot
- Hogere Ecologische effecten
- Minder lichtvervuiling/lagere (of hogere) hemelhelderheid

De doelstelling van een 'energie nul openbare verlichting' is behaald. Er wordt wel energie aan het energienet onttrokken, maar dit wordt gecompenseerd door de teruglevering via de drijvende zonnepanelen op de rioolwaterzuivering.

	2011	2017
	kwh	Kwh
Verbruikte energie	554.000	191.563
Opgewekte energie	0	200.376

CO2 nul uitstoot wordt ook gehaald door de inkoop van groene stroom.

Ook is er gekozen voor fors deel recyclebaar materiaal, via het 'cradle 2 cradle' principe

De ecologische effecten van de oude openbare verlichting zijn niet gemeten. Wel kunnen we vaststellen dat de vermindering van openbare verlichting in het buitengebied, in combinatie met sterk afgeschermd armaturen leidt tot vermindering van strooilicht en dat heeft een positief ecologisch effect.

Er is een duidelijk waarneembare hogere hemelhelderheid. Zo is een belangrijk resultaat dat de melkweg weer zichtbaar is vanaf Texel.

2.5 Onafhankelijk

- Meer OVL netten in eigen beheer
- Meer OVL kasten in eigen beheer

Aantal gemeentelijke OV kasten	
2011	53
2018	64

Het aantal eigen netten is beperkt gestegen. Er zijn meer netten in eigen beheer door aansluitingen te realiseren op 'eigen' OV kasten. De komende jaren is hier een extra inspanning nodig.

2.6 Financieel aantrekkelijk

- Lagere jaarlijkse beheerkosten

Door de forse verlaging van stroomafname zijn de beheerkosten verlaagd. De prijsstelling voor geleverde energie en afgenomen energie vertekent het beeld. De jaarlijkse beheerskosten waren in 2012 begroot op € 280.000 (exclusief kapitaallasten) voor een oud en slecht onderhouden openbare verlichting. De werkbegroting 2018 bedroeg € 135.000 exclusief kapitaallasten. In 2017 is dit doel gehaald. Wel is duidelijk dat dit bedrag op de langere termijn niet voldoende is. Zie verder in de paragraaf ‘financiële evaluatie’.

2.7 Innovatief

- Een nieuwe manier van denken t.a.v. openbare verlichting

Texel wordt als voorbeeldgemeente genoemd in de vakbladen en er zijn diverse presentaties gegeven (w.o. Klimaatop 2016) waarin de ‘kijk’ op openbare verlichting op Texel wordt verkondigd.



2.8 Inspirerend

- Navolging bij burgers, bedrijven en organisaties. Voorbeeldfunctie qua duurzaamheid

Rijkswaterstaat veerhaven

Dynniq gaat de verlichting op de veerhaven aanpassen indien er overeenstemming wordt bereikt over de aanneemsom en onderhoudskosten. Dit is een langdurig proces waarbij bestuurlijke afspraken tussen Gemeente (opdrachtgever) en Rijkswaterstaat moeten worden vastgelegd. Rijkswaterstaat werkt graag mee om de beleidsdoelen van Texel te versterken door de toepassing van dimbare openbare verlichting.

Provincie Noord- Holland

De provincie Noord-Holland heeft een onderhoudscontract met Waaksaam. Binnen dit contract ligt de mogelijkheid voor Waaksaam om verbetervoorstellen te maken. Waaksaam/Dynniq heeft aan de Provincie Noord-Holland voorgesteld om ook het provinciaal deel van de Pontweg naar het voorbeeld van de gemeente Texel te gaan inrichten.

3. Uitvoering: na moeizame start, nieuwe verlichting in 2016 in werking

3.1. Het programma van eisen: samen met Tauw en stakeholders aan de slag

Na vaststelling van het 'Beleidsplan Duurzame Openbare Verlichting 2012' is gestart met de aanbesteding van de ingenieursdiensten voor het maken van het contract voor het vervangen van de openbare verlichting. Ingenieursbureau Tauw is geselecteerd om het contract voor Texel op te stellen en de aanbesteding te begeleiden.

Samen met medewerkers van de gemeente en met input van dorpscommissies en overige belanghebbenden is een programma van eisen opgesteld. Dat programma vormt de basis voor het contract waarop bedrijven konden inschrijven.

In deze fase is overlegd met stakeholders, zodat zij input konden leveren aan de daadwerkelijke uitvoering van het project. Van deze bijeenkomsten zijn helaas geen gespreksverslagen gemaakt. Tijdens de evaluatie van de uitvoering gaf dit onduidelijkheid. Ook door wisselingen in de samenstelling bij stakeholders. Aanbevolen wordt dit bij volgende projecten wel vast te leggen.

Bij het maken van het contract zijn mede door toepassing van de Texelse Praktijk Richtlijn (stroomschema onderdeel beleidsplan) keuzes gemaakt waar verlichting, actieve markering, passieve markering te plaatsen en waar de verlichting te verwijderen.

Voor de belangrijke hoofdwegen in het buitengebied is gekozen voor actieve markering in plaats van een volledige openbare verlichting. Dit mede door de motie 'weg met de nieuwe lantaarnpalen langs de Pontweg' uit 2011 (26 april 2011) .

In de zomer van 2014 is de uitvraag gepubliceerd op Tendered.

3.2. De aanbesteding: vertraging door kort geding en dreigend faillissement

Er hebben zes bedrijven ingeschreven op de uitvraag. Na de voorlopige gunning aan Imtech is in de aanbestedingsfase vertraging ontstaan, omdat tegen de voorlopige gunning bezwaar is gemaakt door drie van de zes inschrijvers. In maart 2015 is de opdracht definitief gegund aan Imtech Traffic & Infra, nadat de eisers in het ongelijk gesteld zijn door de rechtbank inzake het kort geding tegen de gunning.

Maar daarmee kwam er nog geen einde aan de moeizame start van de uitvoering van dit project. In de zomer van 2015 ontstond er een vervelende situatie rond Imtech vanwege een dreigend faillissement. Imtech heeft een doorstart gemaakt als Dynniq. Na uitvoerige gesprekken tussen gemeente en Dynniq is door de gemeente besloten om Dynniq de opdracht te laten uitvoeren. Na een paar maanden vertraging kon onder de bestaande contractuele verplichtingen de uitvoering worden opgepakt.

De aanbesteding van de zonnepanelen was een apart traject en is ook afgerond in 2016.

3.3. De uitvoering: impact zichtbaar voor iedereen

Als gevolg van de bovenstaande problemen is de uitvoering gestart in de winter van 2015-2016.

De uitvoering van het plan is niet onopgemerkt voorbij gegaan, omdat in de meest donkere periode zichtbaar werd de welke impact het verwijderen en verplaatsen van lichtmasten in combinatie met dimmen en doven heeft.

3.3.1 Wat is er gerealiseerd

Het project bestond uit het (gedeeltelijk) vervangen van de oude lantaarnpalen, het plaatsen van nieuwe armaturen, het verwijderen van overbodige bekabeling, het aanpassen van de schakelkasten aan LED verlichting en plaatsen van een nieuw sturingssysteem. Maar bovenal was het een verduurzamingsproject, waarbij over is gestapt op ledverlichting. De stroomvoorziening voor de led verlichting wordt voor 100% gecompenseerd door opwekking van stroom via zonnepanelen.

In onderstaande tabel ziet u wat er o.a. gerealiseerd is.

Nieuwe lantaarnpalen	Ca. 1600 (189 gietijzeren klassieke)
Aantal vervangen armaturen	3019
Aantal geplaatste zonnepanelen	800
Aantal actieve markeringen	834
Aantal geplaatste bollards (lage plaatjes zoals op de strandslagen)	93
Aansturing openbare verlichting	Dynamisch systeem geïnstalleerd inclusief gedeeltelijke radar detectie.

In de komende jaren zullen we geleidelijk de resterende palen vervangen en hiermee rekening houden met een levensduur van 40 jaar. Het beheerbudget zal daarop aangepast moeten worden.

3.3.2. De zonnepanelen

De openbare verlichting moet energieneutraal zijn en daarvoor zijn zonnepanelen geplaatst op de waterzuivering van het HHNK. Dit systeem werkt tot op heden goed. Het systeem is geleverd door Texel4Trading. Dit onderdeel van het project is naar tevredenheid begeleid door het team Beleid.

3.3.3 Aanpassingen tijdens de uitvoering

In de uitvoering zijn een aantal urgente omissies hersteld/gewijzigd waarvan we signaleerden dat die niet het beoogde resultaat opleverde. De gemeenteraad is in een Raadsinformatiebrief op 4 april 2016 geïnformeerd over deze optimalisaties.

Deze wijzigingen betroffen:

- Openbare verlichting aangebracht bij de lintbebouwing (bierfabriek en Eierland).
- Openbare verlichting op fietspad aangebracht ter hoogte van de afslag 'De Krim'.
- Reflectoren zijn verwijderd van fietspaden en wegen. Hiervoor in de plaats is goed zichtbare wegbelijning aangebracht.
- Wijzigingen in aantallen actieve markeringen. Op enkele kruispunten zijn actieve units uitgedund (verminderd in de linksaf vakken) vanwege onduidelijkheid in de verkeerssituatie. Bij rotondes zijn daarentegen meer actieve units geplaatst om uittredend verkeer te geleiden.
- Op fietspaden nabij kruisingen en bij 'slingers' is wegmarkering aangebracht met wegenvurf en zogenaamd koudplast. Koudplast is beter zichtbaar en gaat langer mee t.o.v. wegenvurf.

3.3.4. Klachten/Opmerkingen tijdens uitvoering (tot oplevering 2016):

Tijdens de uitvoering is een klachtendossier bijgehouden. In totaal zijn er 289 verzoeken om aanpassingen of klachten binnen gekomen.

De top 3 betreft:

nr	Omschrijving klacht	Aantal
1	Te veel verlichting	84
2	Te weinig verlichting	65
3	Lichtmasten op de 'verkeerde locatie'	27

Iedereen met een opmerking of klacht is benaderd door Gemeente/Dynniq om te kijken of oplossingen geboden konden worden. In veel gevallen is een oplossing geboden of een toelichting gegeven.

De afgelopen 2 jaren is de hoeveelheid klachten over ontbreken van verlichting of teveel verlichting zeer sterk afgenomen. Het aantal klachten over het ontbreken van openbare verlichting in het buitengebied is sinds de oplevering in 2016 minder dan 10. Ook het aantal klachten over het doven van de verlichting is sterk teruggelopen. Tenslotte is het aantal klachten over het niet blijven branden van de openbare verlichting in de nachtelijke uren afgenomen.

3.3.5. Dynamisch systeem, aansturing openbare verlichting:

Dynniq heeft een dynamisch systeem geleverd waardoor de lichtsterkte op afstand aangepast kan worden en storingen op afstand kunnen worden gesignaleerd.

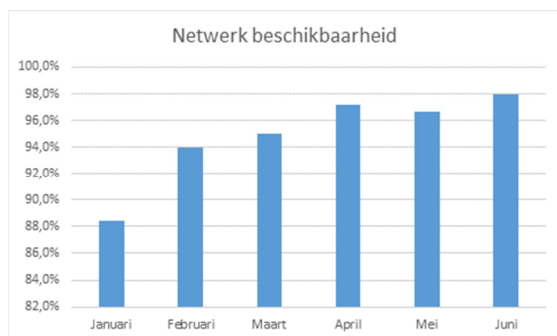
Ook zijn er sensoren geplaatst in de centra van De Koog, Den Burg en de haven van Oudeschild. Door de sensoren is het mogelijk de verlichting 's nachts te dimmen tot 50% en bij detectie van personen/voertuigen schakelt dit systeem weer op naar 100%.

Een ander voordeel van een dynamische systeem is dat we op verzoek het dimsceario van de verlichting kunnen wijzigen. Dit is de afgelopen tijd diverse keren toegepast bij onder meer:

- Jaarwisseling Oud en Nieuw (verlichting aan in de dorpen in de nachtelijke uren)
- Evenementen zoals Ouwe sunderklaas (deel verlichting aan in de nacht), Sommeltjespop de Waal (deel verlichting aan in de nacht), Broadway Den Hoorn (deel verlichting aan in de nacht), lichtjestocht in Den Burg (dimmen openbare verlichting in een aantal straten in de avond), en Texel culinair in de Koog (verlichting gedimd).
- Bij infrastructurele werkzaamheden zoals rioolwerk verlichting aanzetten bij opgebroken straten (verlichting blijft aan in de nacht)

Maar het dynamische systeem functioneert nog niet altijd goed en veroorzaakt daarom soms lichthinder. Er is al progressie geboekt om deze kinderziektes te ondervangen, dit laat onverlet dat er nog een slag te maken is om het dynamische systeem te optimaliseren. In juni is het geëiste niveau gehaald, maar we monitoren dit om te beoordelen of dit resultaat over langere periode gehaald wordt.

Beschikbaarheid Dynamisch Systeem	Percentage
Januari 2018	88%
Juni 2018	98%
Geëiste niveau	98%



Dynniq heeft samen met de leverancier van het systeem een plan van aanpak opgesteld om de stabiliteit te verbeteren en storingsmonitoring mogelijk te maken. De verwachting is dat automatische storingsdetectie eind 2018 operationeel is.

4 Onderhoud openbare verlichting 2016-2031

Op 4 november 2016 vond de oplevering plaats. Daarmee is het project in de onderhoudsfase beland. Het onderhoud van de nieuwe openbare verlichting is voor de periode tot 2031 uitbesteed aan Dynniq. Dynniq draagt zorg voor alle onderhoud inclusief storingsafhandelingen, coördinatie naar netbeheerder Liander, garantie op de geleverde installatie, monitoring stroomverbruik, schadeafhandeling en toekomstige uitbreidingen.

De uitvoering van het onderhoud loopt niet altijd vlekkeloos. Ondanks de samenwerking met lokale Texelse bedrijven is het 'van afstand' oplossen van storingen een uitdaging. Dynniq heeft in 2017-2018 een organisatieontwikkeling doorgemaakt waar de gemeente vertrouwen in heeft. Dit heeft tot verbeteringen geleid, maar nog niet alles verloopt naar tevredenheid van de gemeente.

De inzet van de extern adviseur van gemeente en ambtenaren is de komende tijd (in ieder geval 2 jaar) nog hard nodig om het onderhoudscontract te monitoren en waar nodig bij te sturen. Deze kosten waren niet vooraf bekend. Dit wordt meegenomen in het voorstel de beheerkosten op te hogen.

5 De evaluatiegesprekken met stakeholders: overwegend positief

Voor deze evaluatie zijn de onderstaande stakeholders geïnterviewd:

- Dorpscommissies
- Hulpdiensten (Politie, Ambulance en Brandweer)
- Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten
- S.I.G.T (Stichting integratie gehandicapten Texel)
- Veilig Verkeer Nederland, afdeling Texel
- Vereniging van Strandexploitanten
- TOP (Texels Ondernemers Platform)
- VVV

De gesprekken bestonden uit twee onderdelen:

1. het proces van voorbereiding en uitvoering
2. de inhoud van het project

* De verslagen staan in bijlage 1.

5.1 Opmerkingen over het proces

De betrokkenen is gevraagd of ze voldoende zijn geïnformeerd in de voorbereiding (Beleidsfase) en tijdens de uitvoering.

Dorpscommissie Belangen vereniging	Beleidsfase			Uitvoering Fase		
	Slecht	Matig	Goed	Slecht	Matig	Goed
Den Burg			x			x
Oudeschild			x			x
De Waal			x			x
De Koog			x			x
Den Hoorn			x			x
Oosterend						
De Cocksdorp		x				x
Staatsbosbeheer			x			x
Ver. Strand expl.			x			x
Hulpdiensten		?				x
VVN (Texel)		?				x

De geïnterviewde partijen vonden de contacten goed en constructief. Betrokkenen waren voldoende op de hoogte van wat er ging gebeuren in de uitvoeringsfase. Over de uitvoeringsfase heeft men aangegeven dat er goed geluisterd en geanticipeerd is door de gemeente ook al konden niet alle wensen altijd volledig gehonoreerd worden.

Enig onbegrip was er over de tijd tussen de vaststelling van het beleid en de realisatie van het project. Een vertraging die vooral te verklaren viel door het faillissement van Imtech.

5.2. De inhoudelijke opmerkingen

Betrokkenen waren redelijk eenduidig in hun inhoudelijke opmerkingen. Onderstaand vatten we die samen met opmerkingen over de bebouwde kom en er buiten.

Het overleg met de politie leverde de volgende informatie op over veiligheid:

- Criminaliteitscijfers zijn niet aantoonbaar hoger;
- Er zijn geen verkeersongevallen gebeurd die samenhangen met het ontbreken van verlichting;
- Er zijn geen ongewenste zaken gebeurd in de middernachtelijke uren die tot het ontbreken van openbare verlichting te herleiden zijn.

Buiten de bebouwde kom

- De leesbaarheid van ANWB routeborden op de hoofdwegen is een punt van aandacht voor met name toeristen;
- Het gebruik van 'glow-in-the-dark' verf of het gebruik van 'kattenogen' en reflectoren werd veelvuldig genoemd als wens om afslagen of bochten te verduidelijken;
- Plaatsing van herkenningspunten bij afslagen (verlichting op kruispunten Pontweg/Postweg);
- Wegbelijning langs de gehele Pontweg ten behoeve van fietsers. Nu zijn alleen de kruispunten gemarkeerd met wegbelijning op de Pontweg;
- Plaatsing van de actieve markering de weg is niet consequent in het midden van de weg. De actieve markering wordt door de stakeholders veelvuldig als verwarrend en fel ervaren;
- Auto's rijden vaker met groot licht;
- De ambulancedienst en de politie zijn kritisch over de led verlichting op en nabij de rotondes met name bij hogere snelheid en regen. Er is aangegeven dat de huidige situatie soms als desoriënterend wordt ervaren.

Binnen de bebouwde kom

- Tijdens storingen in het dynamische systeem, leidt fel licht tot irritatie;
- De overgang van licht naar donker aan de randen van de dorpen is soms hinderlijk;
- Oudere mensen en slechtzienden lijken van LED verlichting meer hinder te ondervinden;
- Om het gevoel van onveiligheid weg te nemen wordt geopperd om de verlichting in de middernachtelijke uren op een laag percentage te laten branden, of enkele lichtmasten op kruispunten ter oriëntatie aan te zetten;
- De vraag om slimme signalering, een lantaarnpaal die aan gaat op het moment dat iemand passeert;
- Toeristen kunnen moeilijker de weg vinden in de nacht door lokale onbekendheid.

Ook zijn er per dorp nog enkele verbeterpunten en wensen aangedragen op specifieke locaties.

Samenvattend:

- De stakeholders ervaren de nachtelijke duisternis zeker niet als hinderlijk/onoverkomelijk;
- Men ziet graag in de bebouwde kom wat licht, omdat het op maanloze/bewolkte nachten soms wel heel donker is. Met nadruk wordt er dan vermeld dat een paar licht- of reflectiepunten voldoende zijn om het onbehagelijke gevoel van totale duisternis teniet te doen;
- De led verlichting op de Pontweg en Postweg is met name voor onbekenden niet logisch;
- De actieve markering in de aanloop naar en op de rotonde om aandacht vraagt;
- De overgangszones tussen licht en donker aan de rand van de dorpen geleidelijker mag.

6 Financiële evaluatie

Werkelijke totaal kosten	Waddenfonds	Provincie	Gemeente Texel
€ 3.719.948	€ 1.349.848	€ 300.000	€ 2.070.100

In 2017 is het project financieel afgerond en is er een accountantsverklaring over het project bij de subsidieverleners ingediend, waarna de maximale subsidie door beide partijen is toegekend.

De jaarlijkse beheerskosten van het oude totaal afgeschreven systeem waren in 2012 begroot op € 280.000 (exclusief kapitaallasten). In 2016 en 2017 hebben we gewerkt met een 'werkbegroting' van € 135.000 exclusief kapitaallasten.

Voor het regulier beheer is de werkbegroting afdoende. In die begroting zitten echter onvoldoende middelen voor vervanging. De toename van beheerskosten wordt veroorzaakt door onderstaande oorzaken:

- Toename noodzakelijke uitbreiding en vervanging eigen ondergrondse netten € 25.000
 - Tijdens projecten is de wens Liander netten te verlaten en om te zetten naar eigen netten en energie kosten. De huidige budgetten voor de aanleg en of vervanging van gemeentelijke kabelnetten zijn niet toereikend.
- Beheersysteem en contractbegeleiding € 32.500
 - Voor goed contractbeheer is een beheersysteem nodig. Dit is niet geraamd bij de totstandkoming van het beleid. Daarnaast is op dit moment nog een stevig contractmanagement nodig waar de eigen organisatie qua capaciteit en kundigheid (technisch complex) nu niet voldoende voor geëquipeerd is.
- Toename schades lichtmasten, eigen risico waarborgfonds € 12.500
 - Het aantal schades aan de masten neemt grotere vormen aan dan vooraf bedacht. De afgelopen jaren zijn er ca. 50 schadegevallen bekend. Ondanks dat Texel inmiddels deze onbekende schadegevallen verhaalt bij het waarborgfonds bedraagt het eigen risico € 250,00 per schade.
- Planmatige vervanging resterende oude masten € 20.000
 - Het betreft hier de resterende 1433 masten die we binnen 23 jaar willen vervangen om de verwachte levensduur van maximaal 40 jaar te bereiken. Gemiddeld gaan we uit van ca. 63 masten per jaar. Geraamd waren 40 masten per jaar. Het betreft hier dus een aanvulling van het bestaande vervangingsbudget.

Beheerskosten	
2011	€ 280.000 (geen kapitaallasten)
2018	€ 135.000 (€ 217.000 inclusief kapitaallasten)
2019	Nieuw begroting 2019 € 300.000 inclusief kapitaallasten.

Financieel/subsidie

Het Waddenfonds en de provincie Noord-Holland hebben de uitvoering van het beleidsplan mede mogelijk gemaakt en de maximale vergoeding uitgekeerd.

Subsidieverlener	Bedrag:
Waddenfonds:	€ 1.349.848
Provincie Noord-Holland:	€ 300.000
Totale subsidie	€ 1.649.848

Beide organisaties hebben in de subsidiebeschikking opgenomen:

- *De eindbegunstigde is tevens verplicht het projectresultaat minimaal in stand te houden overeenkomstig met wat het project beoogd is gedurende een periode van 5 jaar.*

Dit houdt voor ons in dat de doelen uit het beleidsplan leidend zijn. Hierin staat onder andere dat de verlichting 's nachts gedoofd kan worden in de woonwijken en buiten de bebouwde kom.

In 2018 heeft naar aanleiding van de motie over het terugbrengen van de openbare verlichting op kruispunten en het laten branden van de openbare verlichting in de dorpen het Waddenfonds besloten het project 'Slim Verlicht' niet meer uitgebreid als voorbeeld in het jaarverslag 2017 te noemen. Dit vanwege de onzekerheid over de in stand te houden projectdoelen.

De aard en intensiteit van de gevraagde maatregelen zijn voor het Waddenfonds van belang maar bij plaatsen van "tig" lantarenpalen bij de diverse kruisingen in het buitengebied en het terugdraaien van het dimmen dan wel doven in de nacht van de nieuwe armaturen komt de motivering om een Waddenfonds subsidie te rechtvaardigen onder druk en behoort een serieuze heroverweging van de 1,4 miljoen Waddenfonds subsidie tot de mogelijkheden behoren.

7 Voorstellen naar aanleiding van de gehouden evaluatie

Het college wordt geadviseerd een aantal aanpassingen te overwegen:

7.1 Kruispunten Buitengebied belangrijke hoofdwegen:

TNO heeft in mei 2018 een onderzoek uitgevoerd in opdracht van de gemeente Texel (n.a.v. de evaluatie met de stakeholders). Daarbij constateert TNO:

- de actieve markeringen niet alleen gebruikt wordt voor geleiding maar ook voor attentiewaarde voor de fietsers die in de 'voorrang' zitten. Dit leidt tot verwarring.
- Het contrast tussen de zichtbaarheid van de actieve units en de wegbelijning is te groot waardoor het wegverloop niet goed zichtbaar is.
- De dubbele led uitvoering per markeringsunit (2 ledjes op één unit) geen meerwaarde voor de weggebruiker heeft.

Voorstel

Eén kruispunt op de Pontweg op een andere wijze in te richten en de resultaten hiervan te monitoren. Indien de nieuwe opzet een verbetering is overwegen deze toe te passen op de overige belangrijke kruispunten op de hoofdwegen (Pontweg, Postweg en Nieuwlanderweg)

- Aanpassen van de actieve units naar een minder felle variant met 1 ledje. Tevens een inboorunit te gebruiken die diefstal of schade door het afrijden verminderd.
- Wegbelijning toe te passen met een hoge reflectieklasse waardoor de zichtbaarheid in de koplampen van auto's verbeterd.
- De LED units die het fietspad voor de automobilisten accentueren verwijderen.
- Ter vervanging van de actieve units voor de attentiewaarde van de fietsers een fietspadverlichting toe te passen van een laag lichtniveau gericht op het fietspad. (z.g. crosswalk verlichting).
- Rekening houden met compensatie energieverbruik door extra PV panelen toe te passen.

Begroting: € 20.000 ex btw

7.2 Veiligheid in de dorpen

In de dorpen wordt voorgesteld een aantal aanpassingen te doen die de verkeersveiligheid verhogen.

- lichtmasten bij de ingang / uitgang van belangrijke hoofdwegen bij te plaatsen en zodanig in te stellen dat het verkeer langzaam went aan het lichtniveau (dus licht donker niveau geleidelijker). Een aantal voorbeelden waar dit wordt voorgesteld:
 - Oudeschild: Schilderweg/Heemskerckstraat en - Laagwaalderweg/de Vang.
 - Den Burg: Akenbuurt/Nieuwlanderweg/Georgiëweg, Waalderweg/Georgiëweg, Emmalaan/Pontweg en Schilderend / Schilderweg.
 - Zuid Eijerland: Postweg beide zijden.
- De Cocksdorp: Plaatsen van openbare verlichting op het kruispunt en fiets- en voetgangersoversteek Vuurtorenweg/Muyweg. Plaatsen van Cross walk verlichting om oversteek naar de Krimweg te verduidelijken en de fietsoversteek Langeveldstraat/Vuurtorenweg waarbij de fietsers in de voorrang zitten.
- Oosterend: Fietsoversteek Oosterenderweg/Koningsweg en fietspad richting Oosterend voorzien van openbare verlichting. Daarnaast de bocht in de Oosterenderweg te voorzien van actieve markeringsunits om de bocht te accentueren.
- Oosterend: het parkeerterrein in het verlengde van de Schoolstraat voorzien van verlichting.
- De Waal: Fietspad Sommeltjesweg/Bomendiek voorzien van Glow in the dark wegbelijning om de 'slinger' in het fietspad beter aan te geven. Hiermee doen we ook ervaring op in deze vorm van wegbelijning.

In de Waal is de weg richting de parkeerplaats aan het Groeneweggetje niet meegenomen in het 'te verlichten gebied'.

- We stellen voor om hier 2 lichtmasten te plaatsen om de zichtbaarheid richting het parkeerterrein te verbeteren.

Begroting: € 90.000 ex btw.

7.3 Nachtelijke duisternis

Het college onderschrijft de doelstellingen en uitgangspunten van het verlichtingsbeleid op grond waarvan ruim € 1,6 mil subsidie is verstrekt door met name het Waddenfonds. Met de voorgestelde maatregelen om de verkeers- en sociale veiligheid te optimaliseren blijven we voldoen aan de doelstellingen van het verlichtingsbeleid.

Geadviseerd wordt om het ingezette beleid t.a.v. dimmen en doven in de dorpen voort te zetten.

Indien het college besluit de verlichting op 20% sterkte te laten branden heeft dat als consequentie:

- Er niet meer voldaan wordt aan de voorwaarden van het Waddenfonds
- Er jaarlijks € 1.770 energiekosten meer zijn (op basis van 17.700 kWh) en er een vervroegde vervanging van 2283 armaturen verwacht wordt.
- De gemeente extra PV panelen moet plaatsen (indicatie € 30.000- € 40.000) om onze doelstellingen voor een energie neutrale openbare verlichting te behouden.
- Voorstanders van nachtelijke duisternis op hun beurt bezwaar gaan aantekenen.

7.4 Wegbelijning fietspaden

Het college stelt in het wegenbeheerplan voor de belijning op fietspaden en wegen fors te verbeteren door o.a. toepassing van wegbelijning met een hoge reflectieklasse. Tevens worden de fietspaden naar de Koog-Den Burg voorzien van zijbelijning ter geleiding van de fietsers.

8 Raadsvragen en antwoorden i.r.t. evaluatie

8.0 Vragen vanuit gemeenteraad voor Evaluatie

Vraag VVD dynamisch systeem

De fractie van de VVD heeft de onderstaande vraag gesteld om mee te nemen in de evaluatie:

Bijgevoegd artikel staat in de Volkskrant van 7 augustus 2017.

Het gaat over Chintan Shah van Tvilight, die een oplossing bedacht: de zelfdimmende lantaarnpaal.

Zijn grootste klus tot nu toe is Texel, zo staat benoemd in het artikel.

In het (interessante) artikel staan 2 zaken die voor de bedenker van dit systeem belangrijk zijn:

- dat straatverlichting moet automatisch dimmen als de straat leeg is.
- dat verlichting (bij donker) nooit mag doven, maar slechts dimmen (naar een idee van zijn vrouw, die aangeeft nooit een niet-verlichte straat in te zullen lopen)

Dit leidt voor de VVD tot de volgende vraag:

De verlichting op Texel is ingesteld o.b.v. een tijdschema (aan, dimmen, uit) en dus niet automatisch als een straat leeg is. Daarnaast geldt dat op Texel wel elke nacht een aantal uren sprake is van gedoofde lichten (die dus ook niet aangaan als een straat wel gebruikt wordt).

Kunt u in de evaluatie waar u aan werkt meenemen waarom we 2 basis-gedachten van de bedenker (nooit verlichting helemaal doven en: niet tijd-gestuurd maar gebruik-gestuurd dimmen/doven) op Texel niet hebben overgenomen?

Antwoord

Bij de totstandkoming van het beleid ten aanzien van verlichting is gekozen voor het licht op maat principe voor Texel. Dit houdt in dat een inschatting is gemaakt van de hoeveelheid 'verkeer' in de avond en middernachtelijke uren. In de nacht begeeft ca. 2% van de mensen zich op straat en daarom is er voor gekozen de verlichting niet te laten branden.

Een dynamisch werkend systeem met Radar Detectie waarbij de verlichting (van uit naar aan) schakelt wordt niet als specifiek sociaal veiliger beoordeeld en kan zelfs leiden tot overlast indien de verlichting aan en uit blijft schakelen voor bewoners van huizen waar dit in de nabijheid toegepast zou worden.

Er is in de beleidsfase wel over nagedacht maar een dynamisch systeem met radar detectie werd als te complex en kostbaar ervaren.

In de aanbesteding van Dynniq is wel een dynamisch systeem met gedeeltelijke radar detectie aangeboden. Er is besloten dit systeem toe te passen daar waar meer sociale controle is en in gebieden waar de verlichting 100% zou blijven branden. De locaties betreffen de dorpscentra van Den Burg, De Koog en de haven van Oudeschild. Hier is gekozen de verlichting te dimmen naar 50% en bij detectie op te schakelen naar 100%.

Vraag VVD afslagborden Pontweg/Postweg

N.a.v. een vraag van de heer van Sijp (VVD) zegt wethouder Kingma toe dat hij zal kijken naar de afslagborden Pontweg en Postweg (deze reflecteren niet; onhandig vanwege Nachtelijke Duisternis)

Antwoord

De afslagborden en de zichtbaarheid ervan worden meegenomen in het beheerplan wegen.

Daarbij moeten we ook bedenken dat de huidige generatie auto's veelal navigatie heeft waardoor de 'ANWB en afslagborden' minder nodig zijn.

Opmerking PVDA Dynamisch systeem

De heer Schaatsenberg heeft een vraag gesteld aan wethouder Hercules naar aanleiding van een opmerking van een inwoner van Den Hoorn over het blijven branden van de verlichting in de nacht.

Antwoord

Het dynamisch systeem voor de aansturing van de verlichting heeft tijden lang niet naar behoren gefunctioneerd. In de verbetervoorstellen die de aannemer en leverancier voorgelegd hebben verwachten we dat dit eind 2018 vrijwel niet meer voorkomt.

Vraag Texel 2010

Mevrouw Boerhorst (Texel 2010) geeft het college een wens door van de chauffeurs van de Texelhoppers: lichtpaaltjes, zoals bij De Waal, overal op Texel plaatsen. Wethouder Hercules zegt toe dat dit wordt meegenomen in de evaluatie.

Antwoord

We hebben gekozen om de kruispunten in het buitengebied te voorzien van de ronde rood/witte buismarkering. We hebben deze toegepast op de wegen naar de dorpen en op plekken waar in het verleden openbare verlichting gestaan heeft.

Uitbreiding van deze buispalen in buitengebieden zoals de wegen rond Den Hoorn wordt niet geadviseerd mede vanwege het verzoek van de gemeenteraad minder bebording toe te passen.